

Suprarealismul în sprijinul matrimoniului

CEASORNICĂRIA TAUS de Gellu Naum ● THEATRUM MUNDI și TEATRUL „LUCIA STURDZA BULANDRA” ● Data reprezentației: 22 februarie 2001 ● Regia: Mircea Marin ● Scenografia: Doru Zanfir ● Muzica: Dorina Crișan-Rusu ● Coregrafia: Felicia Dalu ● Distribuția: Ion Lucian (Taus), Tudorel Filimon (Klaus), Mirela Comnoiu Marin (Doamna Burma), Dana Pocea (Melanie), Claudia Negroiu (Îngerul), Viorel Păunescu (Papus), Gheorghe Dănilă (Maus).

În 1966, student fiind, am perceput moartea lui André Breton ca pe sfârșitul lamentabil al unei ambițioase aventuri. Moartea transformă viața în destin, spunea Malraux, dar marchează deseori și transformarea proiectelor în eșecuri. Marele demers suprarealist de a schimba lumea o dată cu arta, punându-se în serviciul revoluției – cu arme, dar și cu bagaje –, s-a dovedit caduc. Coerența perfectă între artă și viață, deziderat fundamental al suprarealismului, rămâne de neatins. Ca urmare, schimbările operate în zona simbolicului, indiferent de metoda utilizată, nu au putut declanșa modificări ale realității, în ciuda deciziei ferme de a acționa, din planul artei, în sprijinul revoluției sociale (deza lui Breton era tocmai *le surréalisme au service de la révolution*). Suprarealismul a refuzat însă să moară o dată cu André Breton, mai ales că suprarealiștii au știut ce să păstreze și ce nu din metoda și din crezul lor. După cum mărturisește ilustrul nostru reprezentant al curentului, Gellu Naum, atentei lui exegete Simona Popescu, „să fii suprarealist astăzi e, într-un fel, același lucru cu a fi fost suprarealist în anii '30, dar e, în

același timp, altceva”. Și, nu în ultimul rând, să fii suprarealist la 77 de ani e același lucru cu a fi suprarealist la 25, dar și altceva”. Oricum, Gellu Naum rămâne fidel necesității de a fi, în spirit suprarealist, coerent în perpetua pendulare dintre viață și artă: „ceea ce trebuie să se înțeleagă înainte de toate este faptul că suprarealismul e un mod de viață”.

Apariția în 1979 a volumului de teatru *Ceasornicăriă Taus* a surprins, a încântat și a derutat. A surprins nouțitatea demersului în opera lui Gellu Naum, a încântat calitatea dialogului și a construcției dramatice, i-a derutat pe cititorii formați de teatrul absurdului. Tocmai de aceea, alăturarea de Eugen Ionescu, întreprinsă de atâția alții, ni se pare înșelătoare. Metoda lui Ionescu constă în deconstrucția lucid-rațională a limbajului teatral și, prin extensie, se constituie ca o critică a comunicării pure. Gellu Naum folosește metoda suprarealistă care valorifică asociațiile libere, visul, reveria cu ochii deschiși, automatismele subconștientului și hazardul bine temperat. Spre deosebire de romantici, pentru care visul era evaziune contemplativă, suprarea-

liștii mențin sub un atent control canalele de legătură cu realitatea. Lucizi, deși nerealiști, ei sunt convingși că în relația vis-realitate totul este corelare reciprocă, nu subordonare. Frumusețea piesei *Ceasornicăriă Taus* stă în felul cum asociația aparent liberă a compoziției de ansamblu se combină cu precizia de ceasornic a schimburilor de replici din fiecare scenă. Melancolică divagație asupra imposibilității armoniei cuplului, piesa pare a încerca eliminarea dimensiunii politice din suprarealism, eliberându-l de datoria revoluționară pentru a-l direcționa spre domeniul intimității. Explicitul discurs despre Platon și Zohar pare a pune suprarealismul în serviciul cuplului. Din păcate, spectacolul nu are tăietura clară de diamant la care ne-am fi așteptat. Tonul oscilează între nostalgic și grotesc și nu, așa cum ar trebui, între umor sec și tandrețe stăpănită. Scenografia propune un fundal romanțios și două planuri de joc bine delimitate, astfel încât trecerile de la unul la altul au un ușor iz didactic. Regizorul Mircea Marin s-a complăcut într-o anumite laxitate, n-a strâns destul ritmul și n-a stat să cizeleze detaliile, nici n-a asigurat o unitate stilistică a interpretării. Ion Lucian construiește o admirabilă figură de *raisonneur* din nuanțe și umbre, în timp ce Tudorel Filimon și Claudia Negroiu apelează la contraste apăsate, preferând grotescul. Ultima are, de altfel, și tendința de a supralicita efectele și a lungi scenele. Mirela Comnoiu Marin repetă mecanic aceeași gestică, până la saturația spectatorilor, Dana Pocea este atrăgătoare și patetică, iar Viorel Păunescu și Gheorghe Dănilă aduc, prin interpretarea lor, o notă de firesc, lipsită însă de strălucire. Gellu Naum a dominat prin prezența sa spectacolul, arătând că, asemenea lui Zazie, eroina confratelui său Raymond Quéneau, a știut să-și folosească bine timpul, îmbătrânind cu grație.

Adrian Mihalache

Ceasornicăriă Taus

